

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

მაია ფურცხვანიძე

**პერსონაჟთა მეტყველების გენდერული ურთიერთმიმართებანი
ქართულსა და ინგლისურში**

ფილოლოგიის დოქტორის (1005) აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად

წარმოდგენილი დისერტაციის

ა ვ ტ ო რ ე ფ ე რ ა ტ ი

სპეციალობა: ტიპოლოგიური ლინგვისტიკა

თელავი
2017

ნაშრომი შესრულებულია იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ფილოლოგიისა და უცხო ენებისა და ლიტერატურის დეპარტამენტებში

სამეცნიერო ხელმძღვანელ(ებ)ი:

მანანა ღარიბაშვილი, პროფესორი
ნუნუ გელდიაშვილი, პროფესორი

შემფასებლები:

მანანა რუსიეშვილი, პროფესორი
თამილა ზვიადაძე, ასოცირებული
პროფესორი

დაცვა შედგება 2017 წლის ”_____” _____, _____ საათზე იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე: კორპუსი _____ აუდიტორია _____.

მისამართი: საქართველო, თელავი, 2200
ქართული უნივერსიტეტის ქუჩა N 1
ტელ: +995 350 27 24

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკასა და ვებ-გვერდზე: <http://tesau.edu.ge>

სადისერტაციო საბჭოს სწავლული მდივანი,
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი: ნინო კოჭლოშვილი

სადისერტაციო ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

წარმოდგენილი სადისერტაციო ნაშრომი „პერსონაჟთა მეტყველების გენდერული ურთიერთმიმართებანი ქართულსა და ინგლისურში“ შედგება შესავლის, სამი თავის, დასკვნითი ნაწილისა და ორი დანართისაგან. ნაშრომის შესავალში გაანალიზებულია საკვლევი თემის აქტუალობა, კვლევის მიზნები, ამოცანები, ანალიზის მეთოდები, მეცნიერული სიახლე, მისი თეორიული და პრაქტიკული ღირებულება.

პერსონაჟთა მეტყველების გენდერული ურთიერთმიმართებების ტიპოლოგიურ ჭრილში კვლევა, უპირველეს ყოვლისა, გულისხმობს საკვლევი ობიექტის მრავალმხრივ ანალიზს და შესაბამისი დასკვნების განზოგადებას. პერსონაჟთა მეტყველების გენდერული ურთიერთმიმართებანი წარმოადგენს რთულ სოციო-ლინგვისტურ, სტრუქტურულ თუ სემანტიკურ სისტემას, რაც იწვევს ენათმეცნიერთა, ლინგვოკულტუროლოგთა და გენდერული მეტყველების შესწავლით დაინტერესებულ მკვლევართა ინტერესს.

საკითხის აქტუალობას განაპირობებს თანამედროვე ლინგვისტიკაში გენდერული დისკურსის მიმართ გაძლიერებული ინტერესი. კვლევის პროცესში ძირითადად გამოვიყენეთ ისეთი ლიტერატურული ტექსტები, რომელთა კორპუსზე დაკვირვება შესაძლებელია, როგორც ორიგინალში, ასევე, თარგმანში. საანალიზო წყაროებზე დაყრდნობით განვახორციელეთ კვლევის შედეგად გამოვლენილი უნივერსალების კლასიფიკაცია, შევისწავლეთ ისინი მორფო-ფონოლოგიური, სინტაქსური და სემანტიკური ნიშნით. გავანალიზეთ გენდერული ლექსიკისთვის დამახასიათებელი მსგავსება-განსხვავებები ორ ენას შორის შედარება-შეპირისპირების გზით.

ქალ და მამაკაც მოსაუბრეებს შორის განსხვავებები პირველად ანთროპოლოგებმა და დიალექტოლოგებმა შეისწავლეს მე-17 საუკუნეში, როდესაც სხვადასხვა ერის მეტყველების ლინგვოკულტუროლოგიურ ასპექტებს აკვირდებოდნენ. ტერმინი „ქალური“ და „მამაკაცური“ მეტყველება სათავეს სწორედ აქედან იღებს, რაც მოგვიანებით გენდერლექტიკისა და გენდერული-ფემინისტური თეორიების საფუძვლად იქცა. ენათმეცნიერების ინტერესს წარმოადგენდა ძირითადად ის განსხვავებები ქალ და მამაკაც მოსაუბრეებს შორის, რაც ფონოლოგიურ, მორფოლოგიურ,

სინტაქსურ და ლექსიკურ დონეებზე ვლინდებოდა. ჩვენი კვლევის ძირითადი არსი სწორედ ამ განსხვავებულობის შესწავლაა ქართულ და ინგლისურენოვან ლიტერატურულ კორპუსზე დაკვირვებით.

ნაშრომის მიზანი: ლიტერატურულ პერსონაჟთა მეტყველების ლინგვისტური მახასიათებლებისა და მათი განმაპირობებელი ზოგადი ფაქტორების, ასევე, ემოციური და ექსპრესიული ფორმების შესწავლა ტიპოლოგიურ ჭრილში; მიზნის მისაღწევად დავისახეთ შემდეგი **ამოცანები:** (1) გენდერული მეტყველებისათვის დამახასიათებელი ლექსიკა-ფრაზეოლოგიის კლასიფიკაცია და ქართული და ინგლისურენოვანი ტექსტების შედარებითი ანალიზის გზით ორ ენაში არსებული მსგავსება-განსხვავებების გამოვლენა; (2) გენდერული მარკირებულობის ხარისხის მიმართების დადგენა ენის აგლუტინაციის ინდექსთან; (3) სამეტყველო აქტების თეორიის გენდერული გააზრება ილოკუციის, პერლოკუციისა და ლოკუციის შესწავლით განსხვავებული სქესის პერსონაჟთა მეტყველებაში; (4) ემოციური ექსპრესიის თარგმანის პროცესში არსებული გამოწვევების დაძლევა.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე: ქართული ენა, რომლის ისტორიის, სტრუქტურისა და სემანტიკის საკითხებს მრავალი ნაშრომი ეძღვნება, თითქმის შეუსწავლელია ლინგვოკულტუროლოგიური თვალსაზრისით. ამავდროულად, არ მოგვეპოვება ლიტერატურული ნაწარმოებების საფუძველზე პერსონაჟთა მეტყველების გენდერული ურთიერთმიმართებების მეცნიერული ანალიზი. წინამდებარე ნაშრომი ამ ხარვეზს ნაწილობრივ შეავსებს გენდერული ლექსიკა-ფრაზეოლოგიის, ვერბალურ და არავერბალურ საშუალებათა თარგმანში, რითაც ჩვენი შრომა მოკრძალებულ წვლილს შეიტანს ქართული მთარგმნელობითი პრაქტიკისა და თეორიის განვითარებაში, ასევე, ლინგვოკულტუროლოგიისა და გენდერული ლინგვისტიკის, როგორც მეცნიერული დისციპლინის, ჩამოყალიბებაში. მნიშვნელოვან სიახლეს წარმოადგენს საანალიზო მასალის შესწავლა დისკურსის კრიტიკული ანალიზის მეთოდისა და სპეციალური საანალიზო პროგრამის TEXSTAT-ის გამოყენებით ლინგვისტური საშუალებების რაოდენობრივი მონაცემების სტატისტიკური ანალიზის მიზნით. კვლევის პროცესში გამოვიყენეთ კვლევის შედარებით-შეპირისპირებითი, ტიპოლოგიური, თვისობრივი, აღწერითი და

რაოდენობრივი მეთოდები, რომელთა საშუალებითაც შევუპირისპირეთ ზემოხსენებული პროგრამის დახმარებით გაერთიანებული ტექსტები და მათი თარგმანები, ასევე, მეტატექსტები და ტრანსკრიბირებული ჩანაწერები, რის საფუძველზეც დავადგინეთ პერსონაჟთა მეტყველების დამახასიათებელი ძირითადი გენდერული თავისებურებები.

ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული ღირებულება განისაზღვრება იმით, რომ კვლევის შედეგები მნიშვნელოვანი და საინტერესო იქნება ენათა ტიპოლოგიური ანალიზის მეთოდთა განვითარების თვალსაზრისით. შედეგად მიღებული კონტრასტული გამოკვლევა და მასში თავმოყრილი ენობრივი მასალა გარკვეულ წვლილს შეიტანს ტიპოლოგიური ლინგვისტიკისა და მისი მომიჯნავე დარგების (გენდერული ლინგვისტიკა, ლინგვოკულტუროლოგია, თარგმანის თეორია და პრაქტიკა) შემდგომ განვითარებაში; კვლევის პროცესში გაკეთებული მიგნებები და მეცნიერული სიახლეები განვითარებას პოვენს მომავალ ძიებებში და საშუალებას მოგვცემს, განვაგრძოთ და გავაღრმავოთ კვლევები შესაბამისი მიმართულებებით.

ნაშრომის სტრუქტურა: სადისერტაციო ნაშრომი შედგება 205 გვერდისაგან. ნაშრომი მოიცავს შესავალს, სამ თავსა და დასკვნით ნაწილს. მას თან ერთვის გამოყენებული სამეცნიერო ლიტერატურა, საანალიზო წყაროები, ინტერნეტმასალის ელექტრონული ვებგვერდები, ცხრილები, დიაგრამები და დანართები, სადაც წარმოდგენილია საილუსტრაციო ემპირიული მასალა: (1) ფერთა გამის გამოყენება გენდერულ დისკურსში და (2) ქალისა და მამაკაცის აღმნიშვნელი ანთროპონიმები მხატვრულ ტექსტებში.

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

გენდერი ანუ სოციალური სქესი განიხილება ფართო ფსიქოლოგიურ და კულტურულ კონტექსტში. გენდერი განსხვავებულია, როგორც გრამატიკული, ასევე, ბიოლოგიური სქესისაგან. იგი ასახავს პიროვნების ქცევების, თვისებებისა და დამოკიდებულებების ნაკრებს, მემკვიდრეობით მიღებული და სოციუმში ჩამოყალიბებული ლინგვისტური სისტემის შედეგს, რასაც გენდერული ლინგვისტიკა შეისწავლის. ამ უკანასკნელს საფუძვლად „ტრადიციულობა, ეროვნულობა ედება - ინდივიდის ცნობიერება

ემყარება მისივე მშობლიური ენის კონცეპტუალურ თავისებურებებს“ (გერსამია&სხვ. 2016:141).

გენდერი მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ადამიანურ ურთიერთობებში დაბადების მომენტიდან, როცა ადამიანებს შთაუნერგავენ ქცევის მკაცრად განსხვავებულ კოდექსს ბიოლოგიური სქესიდან გამომდინარე, რაც პირდაპირ ასახვას პოვებს გენდერულ დისკურსში. “ეს როლები უმეტესწილად განიცდიან პატრიარქალური საზოგადოებისთვის დამახასიათებელ როლთა გადანაწილების გავლენას, სადაც მამაკაცები ქალებთან შედარებით პრივილეგირებულ მდგომარეობაში იმყოფებიან” (Coats, 1986:33), რაც ხელოვნების დარგებს შორის ყველაზე მეტი სიცხადით აისახება ლიტერატურაში.

თანამედროვე ლინგვისტიკაში არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა იმის შესახებ, ნამდვილად განსხვავდება თუ არა პერსონაჟთა მეტყველება სქესის მიხედვით, რაში მდგომარეობს ეს განსხვავება და რამდენად იცვლება იგი ენისა და საზოგადოების განვითარებასთან ერთად. გენდერული როლების განსხვავებულობის ნეიტრალიზაცია რთულია, თუმცა, ბევრმა მამაკაცმა ავტორმა სცადა აღეწერა სამყარო ქალების პერსპექტივიდან, გამოეყენებინა მათთვის დამახასიათებელი ლექსიკა და ენობრივი ტრუქტურა. ასევე, საინტერესოა ქალი ავტორების მიერ გადმოცემული ქალი და მამაკაცი პერსონაჟების მეტყველებაზე დაკვირვება და მისი ლექსიკურ-სემანტიკური თავისებურებების შესწავლა. ამ მოვლენის აღწერა, მისთვის დამახასიათებელი თავისებურებების ანალიზით, ლიტერატურული ტექსტების ორიგინალებისა და მათი თარგმანების მიხედვით, წარმოადგენს ჩვენი კვლევის საგანს.

დავინტერესდით, ახდენს თუ არა ზეგავლენას ენის გენდერულ მარკირებულობაზე ენის სისტემა და ტიპოლოგიური კლასიფიკაცია? ლიტერატურული ტექსტების მაგალითზე შევისწავლეთ განსხვავებული სისტემის ენებში პერსონაჟების მიერ ენის ფონოსემანტიკური, ლექსიკური და გრამატიკული სისტემების გამოყენების გენდერული განსხვავებები, გავაანალიზეთ მათ შორის არსებული იზომორფიზმები და ალომორფიზმები; დავადგინეთ მიმართება გენდერული ლექსიკის თავისებურებებსა და ენის სინთეზურობას ასევე, ურთიერთდამოკიდებულება გენდერლექტსა და ენის აგლუტინაციის ინდექსს შორის. „აგლუტინაციას ადგილი

აქვს როგორც სინთეტიკურ, ასევე ანალიტიკურ ენებში, უბრალოდ, მათი ხარისხებია განსხვავებული“ (გამყრელიძე, & სხვები 2003). ნაშრომში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ენობრივ საშუალებათა მორფოლოგიურ ანალიზს და საანალიზო ენათა სისტემიდან გამომდინარე, იმის დადგენას, თუ რამდენად ახდენს გავლენას აგლუტინაციის ხარისხი პერსონაჟთა მეტყველების გენდერულ მარკირებაზე, მის ექსპრესიულ და ემოციურ თავისებურებებზე.

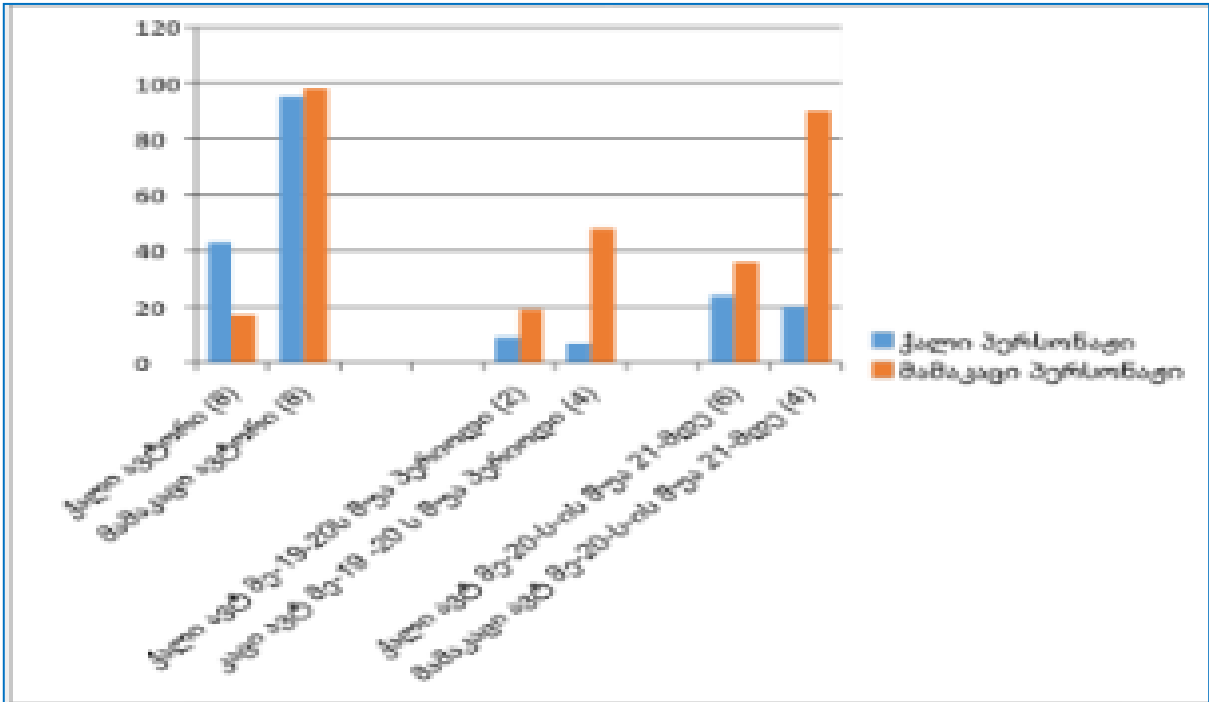
კვლევამ და ემპირიულმა დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ მამაკაცი პერსონაჟები მეტყველების დროს ორიენტირებული არიან გადმოსცენ: მოქმედება, იდეები, დაკავებული არიან ანალიზით და შეფასებით, რის გამოც მათ მეტყველებაში ხშირად ვხვდებით მტკიცებით წინადადებებს და ფორმებს: “I say” „მჯერა“, “I promise” „გპირდები“, “I Believe” „მე ვფიქრობ“, “I am sure” „დარწმუნებული ვარ“, “I assure you” „გარწმუნებ“; ხოლო, ქალი პერსონაჟები საუბარში კონცენტრირდებიან პროცესზე, ვარაუდებზე, წინასწარგანწყობებზე, მიზეზ-შედეგობრივ დამოკიდებულებებზე და იმპლიკაციებზე, რის გამოც მათ მეტყველებაში ხშირია ისეთი ლინგვისტური ხერხების გამოყენება, რომლებიც ახდენენ ჰეჯირებას (მტკიებულების შერბილებას და კონფლიქტის მოდერაციას): “I would like to” „ვისურვებდი“, “I would say” „მე ასე ვიტყვოდი“, “I think” „მგონი“, “I assume” „დიდი ალბათობით“, “would you” „ხომ არ ...“, “could you” „იქნებ“, ასევე მომეტებული გამოყენება წინდებულების, შორისდებულების და დამაზუსტებელი შეკითხვების ე.წ. „კუდიანი კითხვები“ “Tag Questions”, მიუხედავად იმისა, რომ შეძლება 100%-ით დარწმუნებული იყოს საკუთარი წინადადების ჭეშმარიტებაში “She has two kids, hasn’t she?” – „მას ორი შვილი ჰყავს, არა?“.

თავი I

წერის სტილის გენდერული იდენტიფიცირება ორიგინალ ტექსტებსა და მათ თარგმანებში

პირველი თავი მოიცავს ორ ქვეთავს: 1.1. ქალ და მამაკაც ავტორთა წერის სტილის გენდერული მახასიათებლები და 1.2. ქალ და მამაკაც პერსონაჟთა აღწერისა და გენდერული მეტყველების თავისებურებანი განსხვავებული სქესის ავტორთა ნაწარმოებებში. მე-20 საუკუნის დასაწყისში უამრავი ურთიერთსაწინააღმდეგო თეორია ჩამოყალიბდა ქალური და მამაკაცური მეტყველების სტილის შესახებ

და მათ შორის არსებულ მსგავსება-განსხვავებაზე. ენათმეცნიერებმა და სოციოლინგვისტებმა ლაკოფმა (Lakoff, 1975), დეილსპენდერმა (Spender, 1975), ტანენმა (Tannen, 1989) და სუზან ჰერინგმა (Hering,1996:29) მთელი რიგი სისტემები შექმნეს გენდერული განსხვავებულობების შესახებ (განსხვავებულობის თეორია, ენის ანდროცენტრულობის თეორია, თეორია ენის ფემინიზაციის შესახებ). ყველა მათგანმა კოგნიტური ლინგვისტიკის პრინციპებზე დაყრდნობით ხმამაღლა დაიწყო საუბარი სექსიზმის გამოვლინებებზე მამაკაცის მეტყველებასა და კომუნიკაციის სტილში. გენდერული მეტყველების შესახებ დისკუსიაში აქტიურად განიხილებოდა ფიშერმანის მოსაზრება, რომ „თანამედროვე გენდერული ლინგვისტიკა სქესს არ განიხილავს, როგორც მხოლოდ ორპოლუსიან სიდიდეს და იგი მრავალ სახესხვაობებს მოიცავს“ (Fisherman, 1978), თუმცა, ჩვენი კვლევა მხოლოდ ქალი-კაცი დიქტომიის ირგვლივ განვავითარეთ.

მე-20 საუკუნის დასაწყისში ჩამოყალიბებული თეორიების თანახმად, მამაკაცებს ახასიათებთ დომინირება საუბარში, ნიშანდობლივი ტენდენციაა თანამოსაუბრის შეჩერება აზრის დასრულებამდე ანუ ინტერაფცია, უარყოფა და საწინააღმდეგო აზრის გატარება, ხოლო „ქალები დუმან“ ამბობს ტანენი.(Tannen, 1989)და ამ მოვლენას მთლიანობაში მამაკაცების მიერ შექმნილ ენას უწოდებს. განსაკუთრებით კარგად „ქალების დუმილი“ სწორედ ლიტერატურული და კლასიკური ტექსტების მაგალითზე ვლინდება.

ქართული და ინგლისური ლიტერატურის ანთოლოგიებსა და ლინგვისტური კორპუსის კატალოგებში მე-20 საუკუნის დასაწყისამდე სულ ორიოდ ათეული ქალი მწერლის სახელი შეიძლება ამოვიკითხოთ. ხოლო ქალი პერსონაჟების რაოდენობა ლიტერატურულ კორპუსში, როგორც ქართულ, ასევე, ინგლისურენოვან მხატვრულ ტექსტებში გაცილებით მცირეა. თანდართულ დიაგრამაში ასახულია პერსონაჟთა რაოდენობები გენდერულ ჭრილში ქალ და მამაკაც ავტორებთან.

ტანენის განსხვავებულობის თეორიის მიხედვით გამოკვეთილი გენდერული სამეტყველო პრიორიტეტები თითქმის სრულყოფილად დადასტურდა (ვერიფიცირდა) ლიტერატურულ კორპუსზე ემპირიული დაკვირვების შედეგად. ამ პრიორიტეტების წარმოდგენა ქალ და მამაკაც პერსონაჟთა მეტყველების მახასიათებელთა შესწავლის შემდეგი ცხრილის სახით გახდა შესაძლებელი

ქალი პერსონაჟისათვის მნიშვნელოვანია	კაცი პერსონაჟისთვის მნიშვნელოვანია
მხარდაჭერა	სტატუსი
თანაგრძნობა	რჩევა
გრძნობები	ინფორმაცია
შეთავაზება	ბრძანება
კომპრომისი	კონფლიქტი
ინტიმურობა	დამოუკიდებლობა

ემპირიულმა დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ ყველა ზემოხსენებული მოლოდინი პერსონაჟთა მხატვრულ დისკურსში წარმოდგენილია შესაბამისი ენობრივი ლექსიკურ-სემანტიკური და სტრუქტურული საშუალებებით და ისინი თითქმის სრულყოფილად ითარგმნება ქართულიდან ინგლისურად და პირიქით. კვლევამ ცხადყო, რომ მამაკაცი ავტორებისთვის და პერსონაჟებისთვის უფრო მეტად დამახასიათებელი არის ე.წ. „მოხსენებითი“ მეტყველება -

Report Talk. ხოლო ქალებისთვის - ე.წ. “ჰარმონიული” მეტყველება ურთიერთობის დამყარების მიზნით ანუ Rapport Talk. მამაკაცი პერსონაჟები უფრო მეტად დგანან გავლენის მოხდენის მხარეს და იყენებენ სამეტყველო ტექნიკას, რომელსაც PowerfullSpeech Technique-ს ვუწოდებთ, ხოლო ქალები ნაკლებად გავლენიან ტექნიკას ე.წ. PowerlessSpeech Tehnique. მხატვრული ტექსტების იმ ნაწილში, სადაც ავტორი საუბრობს, თითქმის ორივე სქესის შემთხვევაში, გვაქვს გავლენის მოხდენის სურვილით მოტივირებული მეტყველება.

კვლევის ყველა ეტაპზე ნებისმიერ საანალიზო წყაროზე დაკვირვებისას რაოდენობრივი და თვისობრივი მონაცემები მოწმობდა, რომ პერსონაჟთა მეტყველების სტრუქტურაზე გავლენას ახდენს კონტექსტი, ქვეტექსტი, პრესუპოზიცია, პერსონაჟის ადგილი ნაწარმოებში, მისი სოციალური კუთვნილება და განათლების დონე. თუ ნეიტრალურ მდგომარეობაში მამაკაცი მოსაუბრე გამოირჩევა საუბარში დომინირებით და ინტერაფციებით, თავისზე მაღალი სოციალური სტატუსის მქონე ქალთან დიალოგში მისი საკომუნიკაციო სტრატეგიები მოდერირებულია, ეს თანაბრად ახასიათებს, ქართულ და ინგლისურ ლიტერატურულ ტექსტებს, იმ განსხვავებით, რომ ქართულში არ იკვეთება სოციალური კლასისთვის ან კონკრეტული სამეტყველო ჯგუფისთვის (speech communities) უნიკალური და მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი სემანტიკური ლექსიკა, განსხვავებით ინგლისურისაგან, სადაც ვხვდებით მსგავს ლინგვისტურ რეალიებს.

ძირითადი ლინგვისტური განმასხვავებელი გენდერულ ჭრილში ეს არის ქალი ავტორების მიერ მხარდაჭერის, თანაგრძნობის, კომპრომისის, შეთავაზების გამომხატველი ლექსიკის გამოყენება, ჰეჯირების (კონფლიქტის შერბილების) ტაქტიკით, რისთვისაც შესაბამის ენობრივ საშუალებებს იყენებს და თავაზიანობის ელემენტებთან ერთად, გამოხატულს ისეთი ლექსიკური ერთეულებით, როგორცაა: “Please”, “may I kindly ask you?” “Would you do me a favour?”, ხოლო მამაკაცი პერსონაჟი აქტიურად იყენებს ვულგარულ სიტყვებს, სლენგს, კოლოკვიალურ ლექსიკას და ტაბუირებულ სიტყვებს და გავლენიანი საუბრის მანერას ე.წ. „Powerful Speech“-ის ენობრივ ელემენტებს: კითხვა-მახილის, ბრძანების, მოწოდების წინადადებებს; თავდაჯერებულობის გამომხატველ ლინგვისტურ ერთეულებს: „არა“ “No”, „კი“ “Yes”, „არ მსურს“ “I do not

want”, „მსურს“ “I wish”, „ვბრძანებ“ “I order”; ექსტრალინგვისტურ საშუალებებს: კორპორალური ლექსიკა და საუბრის მანერა. მაგ: “men’s eyes in the room were fastened on her”; - „ოთახში მყოფი მამაკაცები თვალებით ჭამდნენ მას“; “her gloved hands were crossed” – „ხელთათმანიანი ხელები ერთმანეთზე გადაეჭდო“; “handshaking” „ხელის ჩამორთმევა“, “clasping hands” – „ტაშის ცემა“; “wash hands off smth” – „ხელის დაბანა რაიმესგან“, „პასუხისმგებლობის მოხსნა“ და სხვა.

მიუხედავად ქალ და მამაკაც ავტორთა წერის სტილის განსხვავებულობისა, მაინც არსებობს ალბათობა იმისა, რომ ნიჭიერმა ავტორმა წეროს მეორე სქესის პერსპექტივიდან და დაიცვას საპირისპირო სქესის მეტყველების მანერა. ამ მოვლენას მოიხსენიებენ ტერმინით: "Genderfic" (Gender + Terrific - სიტყვასიტყვით: „გენდერულად დიდებული“.

ჩვენ მიერ წარმოებული გენდერული დისკურსის ანალიზის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანა იყო, პასუხი გაგვეცა შეკითხვაზე, შეუძლია თუ არა ავტორს წეროს განსხვავებული სქესის პერსპექტივიდან. დადგინდა, რომ არსებობს ნაწარმოებები, რომლებიც დაწერილია ავტორის სქესისაგან განსხვავებული სქესის გამოცდილებაზე დაყრდნობით და ამ ტექნიკას ყველა მწერალი ერთხელ მაინც მიმართავს თავის შემოქმედებაში, რასაც თან სდევს ორი უმთავრესი გამოწვევა: ის მოითხოვს, რომ ავტორმა წეროს საკუთარი გამოცდილების მიღმა, საპირისპირო სქესის გადმოსახედიდან და ძალიან იოლია, დაუშვას სტილისტური შეცდომა, გადაჭარბებულ მცდელობაში მიამსგავსოს მეტყველების მანერა და სტილი გმირის ან მთქმელის სქესს. მაგალითად, მამაკაცმა ავტორმა გამოიყენოს ქალური წინადადების სტრუქტურა, სიტყვათა წყობა და ლექსიკური ერთეულები: წინდებულები, შორისდებულები, დამაზუსტებელი შეკითხვები ე.წ. „კუდიანი შეკითხვა“ და პირიქით, ქალმა, მსგავსად მამაკაცისა მიმართოს ნომინირებას (სახელდებას) ნაცვალსახელების, სახელების ხშირ გამოყენებას, უარყოფას, ინტერაფციებს და სხვა.

მიუხედავად იმისა, რომ ინგლისურში შედარებით უფრო მკვეთრად მარკირებულია სქესი, ვიდრე ქართულში, მარლის ჰელინგერის „გენდერის ხვადასხვა ენაში“ მიხედვით (Helinger, 2014), იგი ე.წ. „უსქესო ენათა“ ჯგუფს განეკუთვნება და მაინც ორივე ენაში

შეიმჩნევა ზოგადი ტენდენცია, რომ ძირეულ ცნებათა კონცეფციაში, მაგალითად, პრესტიჟული პროფესიების სქესი, უმეტესწილად მამრობითია მაგ. ინგლისური „Businessmen Businesswoman“ დიქციონარის ქართულში შეესაბამება „ბიზნესმენი და ქალი ბიზნესმენი“ წყვილი.

უნდა აღინიშნოს, რომ, ზოგადად გენდერი სწავლობს ქალურ და მამაკაცურ სამეტყველო სტერეოტიპებს. როგორც აღვნიშნეთ, ქართველურ ენებში გრამატიკული სქესი არ გვაქვს, ბიოლოგიური სქესი კი რეალიზებულია ლექსიკის/სემანტიკის დონეზე: მამაკაცი - დედაკაცი (ქართ.); კოჩი - ოსური (მეგრ.); კოჩი - ოხორჯა (ლაზ.); მარე/ღაჟამარე - ზურალ (სვან.); ლექსიკურ-სემანტიკურ დონეზევეა რეალიზებული გენდერიც (ქართული ენის კორპუსი GNC).

თავი II

გენდერული მეტყველების ლინგვისტური მახასიათებლები და მათი განმაპირობებელი ზოგადი ფაქტორები

მეორე თავი შედგება სამი ქვეთავისაგან, რომელთაგან პირველი 2.1. გენდერული მეტყველების ლინგვისტური მახასიათებლები მოიცავს 4 ქვე-საკითხს: 2.1.1 ენის ფუნქციათა გენდერული ვარიაციები საკომუნიკაციო აქტებში, 2.1.2 გენდერული ლექსიკა-ფრაზეოლოგია ქართულ და ინგლისურ ნაწარმოებთა სათაურებში და მათ თარგმანებში; 2.1.3 გენდერული მეტყველების ფონოლოგიური და მორფო-სინტაქსური თავისებურებანი (აგლუტინაციური ინდექსის გავლენა სინთეზურ და ანალიზურ ენებში პერსონაჟთა მეტყველებაზე) და 2.1.4 წინადადების სტრუქტურისა და პუნქტუაციის ზოგიერთი საკითხისათვის. მეორე ქვეთავი 2.2 დეტალურად განიხილავს გენდერული მეტყველების განმაპირობებელ ზოგად ფაქტორებს: ეპოქას, პერსონაჟის ადგილს ნაწარმოებში, სოციალურ-კლასობრივ მდგომარეობას, ხოლო ქვეთავი 2.3 აღწერს კოლოკვიალური ლექსიკის გამოყენების ტენდენციებს გენდერულ ჭრილში. პერსონაჟთა მეტყველების გენდერული მარკერები სათანადო სისრულით რომ დაგვეხასიათებინა, სიტყვის წმინდა სემანტიკური ასპექტის გარდა მისი პრაგმატული ასპექტიც გავიაზრეთ და ეს ასპექტები ორი სრულიად განსხვავებული სისტემის ენებზე მოსაუბრე ადამიანთა (პერსონაჟების სახით) ჯგუფის წარმომადგენლების სამეტყველო ქცევის ფსიქოლოგიურ ასპექტებთან

დავაკავშირეთ. სხვადასხვა სქესის პერსონაჟთა მეტყველების შესწავლის პროცესში ამ ასპექტებმა, ეთნოგრაფიულ და სოციალურ ფაქტორებთან ერთად, საინტერესო რეალიები შექმნეს. როგორც გერმანელი ფილოსოფოსი კლაუსი წერდა: „ენობრივ ნიშნებს ადამიანი იყენებს იმისათვის, რომ თავისი აზრები სხვას შეატყობინოს. ამრიგად, ეს ნიშნები ქმნიან კომუნიკაციის საშუალებებს და ცდილობენ დააინტერესონ თანამოსაუბრე ისე, რომ პარალელურად გამოიწვიონ მისი მხრიდან გარკვეული რეაქცია“ (Klaus, 1988: 98). იმისათვის, რომ ეს რეაქცია ადეკვატური იყოს, მნიშვნელოვანია პერსონაჟთა მეტყველების გენდერული ასპექტების შესწავლა, მათი თარგმანის წესებზე შეთანხმება, განსაკუთრებით იმ მოცემულობაში, როცა არაერთი ენათმეცნიერისა და სოციოლინგვისტის მოსაზრებით სქესთა შორის კომუნიკაცია, მათი მოტივაციისა და განსხვავებული სტილის გამო, ისედაც ჰგავს ორ განსხვავებულ კულტურას შორის კომუნიკაციას. გენდერული განსხვავებულობის გარდა, პერსონაჟთა მეტყველებაზე გავლენას ახდენს ისტორიული ფაქტორი და ენის განვითარების კანონზომიერი პროცესი სოციალურ-პოლიტიკურ ცვლილებებთან ხმაშეწყობილად, ასევე, ნაწარმოების შექმნისა და მისი თარგმნის ეპოქა. მაგალითად, მე-20 საუკუნის 80-იან წლებამდე, სანამ გაძლიერდებოდა გენდერული ფემინისტური სწავლება და კვლევები, ენაში ჭარბობდა ანდროცენტრული წესები (ეს განსაკუთრებით ეხება ინგლისურს, რამდენადაც სქესი სუსტად (რუსულთან და გერმანულთან შედარებით), მაგრამ მაინც გრამატიკული კატეგორიითაა გამოხატული, განსხვავებით ქართულისგან, სადაც მხოლოდ სემანტიკის დონეზე გვაქვს გენდერული მარკირება) მაგ. He-ს გამოყენება ნეიტრალური მნიშვნელობით, Male Firstness Rule ანუ კაცის სახელი პირველ ადგილზე ანთროპონიმურ წყვილებში, ასევე სახელთა წყვილის შემცველ სათაურებში - “Romeo and Juliet”; “Antonio and Cleopatra” etc, ქალისა და მამაკაცის აღმნიშვნელი ტიტულატურა: “Mr”, “Mrs”, “Miss”, “Mrs. David Copperfield”. ეს ტენდენცია მკვეთრად შეიცვალა და ზოგიერთი გამოყენება საერთოდ გაქრა ენიდან მე-20 საუკუნის ბოლოს: ნეიტრალური “He” შეიცვალა “He/She” ფორმით, ტიტულატურის აღმნიშვნელი ნაწილაკი გახდა ნეიტრალური და აღარ ხდება სეპარაცია გათხოვილი და გაუთხოვარი ქალის აღმნიშვნელი ფორმებით: “Mrs” vs “Miss”, რომელიც ჩაანაცვლა ნეიტრალურმა “Ms”. ხოლო ქმრის სახელის აღმნიშვნელი ანთროპონიმი ცოლის გვარის

აღსანიშნად სრულად ამოვარდა. აღნიშნულ ენობრივ სტერეოტიპთაგან, ქართულისთვის არც ერთი მათგანი ან მსგავსი მოვლენა არ ყოფილა დამახასიათებელი ისტორიულად და არც თანამედროვე ქართულს ახასიათებს.

რაც შეეხება ენის სხვადასხვა ფუნქციას, ისინი ერთგვარად რეალიზდება ქართულ და ინგლისურ ტექსტებში, გენდერული ასპექტიც პირდაპირ პროპორციულად აისახება თარგმანში, განსხვავებებს ვხვდებით მხოლოდ ფონო-სემანტიკურ და ზოგჯერ ლექსიკურ დონეზე, სტრუქტურული განსხვავებულობის გამო. ქალი და მამაკაცი პერსონაჟები ენის სხვადასხვა ფუნქციას განსხვავებული ინტენციით იყენებენ, რაც გამოიხატება მათ მიერ ისეთი ენობრივი ერთეულების განსხვავებულ გამოყენებაში, როგორცაა ლოკუციის, ილოკუციისა და პერლოკუციის გამომხატველი საშუალებები. მაგალითად, ქალი პერსონაჟები უფრო აქტიურად იყენებენ შორისდებულებს და ილოკუციის აქტიურ მომხმარებლებად გვევლინებიან დიალოგში, ხოლო, მამაკაცი მოსაუბრეები მეტწილად მიმართავენ პერლოკუციის სხვადასხვა ფორმას: **განკარგულებით, ექსპრესიულ დეკლარაციულ პერლოკუციას** თანამოსაუბრის დარწმუნების მიზნით, თუმცა, კომუნიკაციური აქტის ეფექტურობას განაპირობებს, არა იმდენად ძლიერი ექსპრესიული საშუალებები, რამდენადაც მათი სწორად გამოყენება სამიზნე ჯგუფთან. მაგალითად, ფრაზა „I divorce you, I divorce you, I divorce you“ მხოლოდ კონკრეტულ მოცემულ სოციუმში და შესაბამისი თანმხვედრი ცოდნის პირობებში (ანუ მოსაუბრეც და მსმენელიც უნდა იყვნენ მუსლიმები, იყვნენ ცოლ-ქმარი და კომუნიკაციის მონაწილეთა პერცეფცია აღნიშნული ფრაზის მიმართ უნდა ემთხვეოდეს ერთმანეთს) შეიძლება დასრულდეს ნათქვამი შესაბამისი ქმედებით ანუ განქორწინებით.

მამაკაცი პერსონაჟების მეტყველებას ანუ ლინგვისტურ ქცევას, ახასიათებს ტენდენცია, რომ იგი ავტორის მიერ მართებულად იქნეს მიჩნეული და თანხვდებოდეს „სასურველის“ ან „აღმაფრთოვანებელის“ განმარტებას, ხოლო, ქალი პერსონაჟის მეტყველება იმავე წარმატებით შეიძლება წარმოჩენილ იყოს, როგორც ნეგატიური, გახდეს კრიტიკის საგანი და სრულიად უფერული იყოს ლინგვისტურად. ამის დასტურად ისიც კმარა, რომ მხატვრული ტექსტების ჩვენ მიერ შესწავლილ კორპუსში ქალების მეტყველებაში

ჭარბობს უარყოფითი ემოციის გამომხატველი ენობრივი საშუალებების გამოყენება მამაკაცებთან შედარებით, მაგალითად: **მწუხარების, სინანულის, ტრაგიკულობის გამომხატველ** ლექსიკას ისინი უფრო ხშირად იყენებენ საუბარში, ვიდრე მამაკაცი პერსონაჟები ერთსა და იმავე სიტუაციაშიც კი. ამ დროს, როგორც ქართულ, ასევე ინგლისურ ტექსტებში გვხვდება სიტყვათა ფონოსემანტიკური სახეცვლილებები უარყოფითი ემოციების გამოხატვის მიზნით ქალ და მამაკაც პერსონაჟთა საკომუნიკაციო აქტებში.

ქალი იყენებს ისეთ სიტყვებსა და გამონათქვამებს, როგორცაა: „**მე ხომ ბედი არა მქონია**“, „**უბედურ ვარკვლავზეა გაჩენილი**“, „**ვაი, შე უღლეურო**“, „**ვაი შენს დედას უბედურს**“, „**ბეჩავო, მოგიკვდეს ჩემი თავი**“. ეს და მსგავსი ფრაზები, უფრო მეტად ქართული ტექსტებისთვისაა მახასიათებელი, ისინი შემთხვევითი შერჩევის მეთოდით ქართული ორიგინალი ტექსტებიდან ამოვკრიბეთ. შემთხვევათა 90 %-ში მათ ქალი პერსონაჟი წარმოთქვამს.

მამაკაცი იყენებს: „**ვერ გადამირჩება**“, „**სიცოცხლეს გავუმწარებ**“, „**თავბედს აწყევლინებს**“, „**ამისთვის პასუხს აგებს**.“

შევისწავლეთ ნეიტრალურ კონტექსტში ქალი პერსონაჟის მიერ გამოყენებული ენობრივი ერთეულები და აღმოჩნდა, რომ მათი ლექსიკა უფრო მრავალფეროვანი, კრეატიული და მოქნილია, ქმნიან საკუთარ, უნიკალურ ფრაზებსა და გამონათქვამებს, რა მოგვიანებით ხდება ნორმა: „**ჩემო თვალის ჩინო**“ (apple of my eyes), „**ჩემო ბალის კუნწულავ**“ (my cherry blossom), „**სიყვარულის ნატეხო**“ (piece of love), „**ჩემო გულის ვარდო**“ და სხვა. მსგავსი ფრაზეოლოგიით მდიდარია, როგორც ინგლისურენოვანი, ისე ქართული ორიგინალი ტექსტები. სამწუხაროდ, თარგმანში ვხვდებით გარკვეულ შეუსაბამობებს, რადგან მსგავსი ფრაზების უმრავლესობა ენის კონტექსტისთვის მისაღები წესებით ითარგმნება და ერის მსოფლმხედველობაში ჩადებულ ცნებებს იყენებს, თუმცა, რაოდენობრივად პოზიტიური ემოციების გამომხატველი ლექსიკა ქალ პერსონაჟთა მიმართვის ფორმებში უფრო მეტად გავრცელებულია, ვიდრე მამაკაცთა მიმართვებში სხვა პერსონაჟის მიმართ. ეს თითქმის თანაბრადაა განაწილებული ქართულ და ინგლისურენოვან ორიგინალ ტექსტებში. თარგმანში ისინი შემთხვევათა 95%-ში გადადის განსხვავებული ემოციურობით.

თავი III

გენდერული მეტყველების სემანტიკური ასპექტები ქართულ და ინგლისურენოვან ლიტერატურულ ტექსტებსა და თარგმანებში

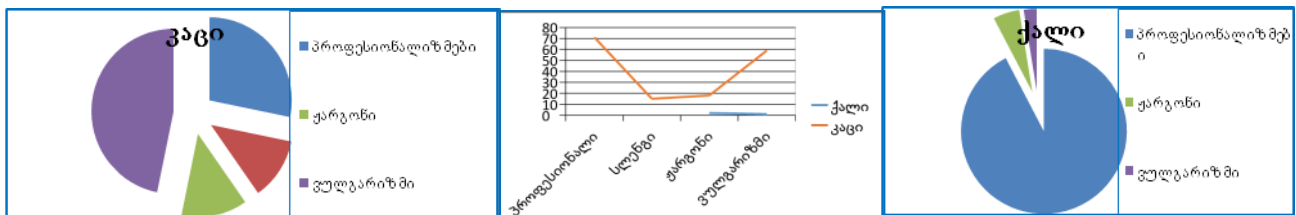
ნაშრომის მესამე თავი შედგება ოთხი ქვეთავისაგან: 3.1 გენდერული ექსპრესიის ზოგადი მახასიათებლები; 3.2 ქალ პერსონაჟთა მეტყველების ექსპრესიის ასპექტები ქართულ და ინგლისურენოვან ლიტერატურულ ტექსტებსა და თარგმანებში; 3.3 მამაკაც პერსონაჟთა მეტყველების ექსპრესიის ასპექტები ქართულ და ინგლისურენოვან ლიტერატურულ ტექსტებსა და თარგმანებში და 3.4 გენდერული მეტყველების თარგმანის სემანტიკური ასპექტები. 3.2 და 3.3 ქვეთავებში ცალკე არის განხილული ქალი და მამაკაცი პერსონაჟების მიერ უარყოფითი და დადებითი ემოციის ექსპრესიულობა, კორპორალური სიტყვებისა და არავერბალური საშუალებების გამოყენება. მათ შორის გამოვყავით სხეულის ნაწილებთან დაკავშირებული ფრაზეოლოგია. როგორც კვლევამ გვიჩვენა, ქალი პერსონაჟების მეტყველებაში ჭარბობს თვალთან და ხელთან დაკავშირებული ფრაზეოლოგიზმები და არავერბალური საშუალებები: ხმის ტემბრი, სიტყვათა წყობა, ჰიპერკორექტული გრამატიკა, უხვსიტყვაობა და ზედსართავი სახელების გადაჭარბებული გამოყენება, ხოლო მამაკაცებთან უმეტესად ვხვდებით ქალის სხეულის აღმნიშვნელ ფრაზეოლოგიას, ელიპტიკურ წინადადებებს - დაუსრულებელ აზრს, ინტერაფციებს და სკაბრეზის, მუქარის, ზეგავლენის მოხდენის ან უარყოფის გამომხატველ ლექსიკურ ერთეულებს, მამაკაცებთან ასევე სჭარბობს ნომინირება/სახელების შერქმევა, ნაცვალსახელების გამოყენება, “The” განსაზღვრული არტიკლის და მითითებითი ნაცვალსახელების “This”/“That” გამოყენება ინგლისურ ენაში, რაც ქართულ თარგმანში შედარებით სუსტად აისახება.

მამაკაცი პერსონაჟის მეტყველების სტრუქტურა	ქალი პერსონაჟების მეტყველების სტრუქტურა
ქალთან შედარებით მეტი ვერბალური და არავერბალური ინტერაქციის ინიცირება	კომუნიკაციის ინიცირების ნაცვლად დიალოგის მხარდაჭერა და მისი შენარჩუნება კითხვების გზით

მხარეებთან საუბარში ახალი თემების/საკითხების შემოტანა	თანამოსაუბრის წახალისება და შეკითხვებზე პასუხების გაცემა
საუბარში ჩარევა უფრო ხშირად, დამახასიათებელია ერთმარცვლიანი პასუხების გაცემა	მამაკაც მოსაუბრესთან შედარებით პოზიტიური მიმართულების მიცემა დიალოგისთვის და უხვსიტყვაობა
სხვისი აზრის იგნორირება და საკუთარი აზრის პირდაპირ, მკვეთრად და რაციონალურად ჩამოყალიბების ტენდენცია	უფრო ემოციური დატვირვა ვიდრე ობიექტური რეალობის აღწერა
მეტი დოგმატურობა და ჩაკეტილობა	ნაკლები დოგმატურობა და გახსნილობა
გადაჭარბებული სკაბრეულობა/ბილწსიტყვაობა, სლენგი	კოლოკვიალიზმების დაბალანსებული გამოყენება: მეტი პროფესიონალიზმები, ნაკლები სლენგი და სკაბრეუბი
წინადადების პარატაქსული წყობა (მეტად თანამედროვე ინგლისურში	წინადადების ჰიპოტაქსური წყობა ქართულში, ხოლო პარატაქსული ინგლისურში

გენდერული მეტყველების მსგავსი კლასიფიკაცია და დეტალური ანალიზი საფუძვლად დაედო თანამედროვე ელექტრონული ლინგვისტიკის განვითარებას, რომელმაც შესაძლებელი გახადა, ავტორის სქესის ამომცნობი კომპიუტერული პროგრამული უზრუნველყოფის შექმნა ინგლისურენოვანი ტექსტებისთვის. საინტერესო იქნება მომავალში, გენდერული მეტყველების სტრუქტურის ისეთი სიღრმისეული შესწავლა ქართული ტექსტების საფუძველზე, რაც თანამედროვე ქართულ ლინგვისტიკაში მსგავსი პროგრამული უზრუნველყოფის განვითარების საფუძველს შექმნიდა. ჩვენი კვლევის ფარგლებში კონცენტრირებული ვიყავით იმ ძირითად მიგნებებზე, რომლებიც დაგვეხმარა განვესაზღვრა, თუ როგორ იცვლება პერსონაჟთა მეტყველების სტრუქტურა თარგმანში პერიოდულად, რამდენად უახლოვდება ლიტერატურული ენა ყოველდღიურს და რა ფორმით შემოდის კოლოკვიალიზმები

წერილობით ტექსტებში პერსონაჟთა მეტყველების გზით, რამდენად განსხვავდება ისინი ქალ და მამაკაც პერსონაჟთა მეტყველებაში და რამდენად ჰგავს ეს ტენდენციები ერთმანეთს თანამედროვე ქართული და ინგლისურენოვანი ტექსტების მიხედვით. ასევე, ვაკვირდებოდით, თუ როგორ აისახება ამ ენობრივ მოვლეთანა ექსპრესია თარგმანებში. ამისათვის, საანალიზო პროგრამაში გადავიტანეთ თანამედროვე ქართველი ავტორების დათო ტურაშვილის, რეზო ჭეიშვილის, ანიტა შრივისა და ჯეიმს ფრეის ნაწარმოებთა კორპუსი, გავაანალიზეთ მათში გენდერული დისკურსი და შევაპირისპირეთ მათი თარგმანები, სადაც დავაჯგუფეთ ენობრივ საშუალებათა (სემანტიკური, მორფოლოგიური, სინტაქსური) გენდერულად განსხვავებული გამოყენება და წარმოვადგინეთ შესაბამისი დიაგრამებით. ერთი მნიშვნელოვანი ტენდენცია, რაც ნიშანდობლივია, როგორც ქართული ასევე ინგლისურენოვანი თანამედროვე ტექსტებისთვის, არის კოლოკვიალიზმების, უმეტესად სლენგისა და სკაბრეზის, ინტენსიური გამოყენება და მათი ზუსტი ასახვა თარგმანებში ადრეული ეპოქის ნაწარმოებებისაგან განსხვავებით. **იხ. დიაგრამები. კოლოკვიალიზმები ქალ და მამაკაც პერსონაჟთა მეტყველებაში.**

დასკვნა

პერსონაჟთა მეტყველების გენდერული ურთიერთმიმართებების კვლევამ კონტრასტულ ჭრილში (ქართული და ინგლისურენოვანი ლიტერატურული კორპუსის მიხედვით) და მათ შორის არსებული ტიპოლოგიური ურთიერთმიმართებების ანალიზმა, შემდეგი დასკვნების ჩამოყალიბების საშუალება მოგვცა:

❖ ლიტერატურულ კორპუსში ქალი პერსონაჟები უფრო ნაკლებად არიან წარმოდგენილი, ვიდრე კაცები. ქალი პერსონაჟი საკუთარი სახელით თითქმის ორჯერ ნაკლებადაა მოხსენიებული, ვიდრე მამაკაცი პერსონაჟი და ეს ციფრები განსხვავებულია სხვადასხვა სქესის ავტორთა ნაწარმოებების მიხედვით. ზოგადი ტენდენციით ქალ ავტორებთან მეტი ქალი პერსონაჟი გვხვდება, ვიდრე მამაკაცებთან.

❖ პერსონაჟთა მეტყველების თავისებურებებს, სქესის გარდა, ბევრი სხვა ფაქტორი განაპირობებს, მაგალითად: ეპოქა, ავტორის გემოვნება, ლიტერატურული ჟანრის მოთხოვნები, ენის სტრუქტურა (სინთეზურობა, ანალიზურობა, აგლუტინაცია), თარჯიმნის სტილი და თარგმანის ეპოქა. ტექსტის პრაგმატული ანალიზის შედეგად გამოვლინდა შემთხვევები, როცა გენდერულ დისკურსში კონტექსტი გავლენას ახდენდა სიტყვის მნიშვნელობაზე.

❖ ექსპრესიის სემანტიკური გამოხატვის თვალსაზრისით, გამოიკვეთა ქალებში წინდებულების, შორისდებულებისა და ნაცვალსახელების უფრო ხშირი გამოყენება, ვიდრე მამაკაც პერსონაჟებში, ხოლო მამაკაც პერსონაჟთა მეტყველებაში - სკაბრეზული გამონათქვამების, სლენგისა და უარყოფითი ემოციების გამომხატველ ენობრივ საშუალებათა სიხშირე.

❖ გამოვლინდა დადებითი და უარყოფითი ემოციების ექსპრესიული განსხვავებანი ქალ და მამაკაც პერსონაჟთა მეტყველებაში. კერძოდ, ქალები უფრო ხშირად იყენებენ მწუხარების, გლოვისა და ტრაგიზმის გამომხატველ ლექსიკას, ვიდრე მამაკაცები, ხოლო მამაკაცები უფრო ხშირად მიმართავენ კორპორალურ ლექსიკას, განსაკუთრებით ქალის შესახებ ჰომოგენურ (კაცსა და კაცს შორის) კომუნიკაციაში.

❖ მორფო-სინტაქსური თვალსაზრისით გამოვლინდა იზომორფიზმებსა და ალომორფიზმებს შორის ყველაზე

მნიშვნელოვანია ჰიპერკორექტული გრამატიკა და გრამატიკული წესების შესაბამისი სიტყვათაწყობის გამოყენება ქალ პერსონაჟებში უფრო მეტად, ვიდრე მამაკაცებთან ინგლისურენოვან ტექსტებში. ქართული ტექსტებისთვის სინტაქსის მსგავსი გენდერული მარკირება არ არის დამახასიათებელი, რადგან ქართული ზმნა-შემასმენელი და, შესაბამისად, წინადადების სტრუქტურაც, ინგლისურთან შედარებით მყარად განსაზღვრულია და მისმა ცვლილებამ, შესაძლებელია, შინაარსობრივი ცვლილებაც გამოიწვიოს.

❖ ქართულენოვან ტექსტებში ქალი პერსონაჟები უფრო მეტად, ვიდრე მამაკაცი პერსონაჟები, მიმართავენ ჰიპოტაქსს, ხოლო ინგლისურში პირიქით: ქალები შედარებით გამარტივებულად საუბრობენ, ვიდრე მამაკაცები. თანამედროვე ინგლისურში იკვეთება წინადადებების გამარტივებისა და პარატაქსული კონსტრუქციების დამკვიდრების ტენდენცია, რაც საქმიანი ენის განვითარებით აიხსნება. ქართულ გენდერულ დისკურსში და, ზოგადად, ენაში მსგავსი ცვლილებების განხორციელება უნივერსალიების დონეზე ენის სამომავლო განვითარების საკითხია.

❖ ქართული ენის კორპუსში შემავალი მონათესავე ენების: მეგრულისადა სვანურის ანალიზზე დაკვირვების პროცესში დაინგლისურთან შედარებისას გამოიკვეთა, რომ აგლუტინაციის ინდექსი გავლენას ახდენს პერსონაჟთა მეტყველების გენდერულ მარკირებაზე, რაც დასტურდება მათში გენდერულად განსხვავებული ლექსიკური ერთეულების არსებობით: გენდერულად მარკირებული ზმნები და მასდარი. ინგლისურში, როგორც ანალიზურ ენაში, რომლის აგლუტინაციის ინდექსი ქართულთან შედარებით დაბალია, ისეთი ენობრივ-ექსპრესიული საშუალებები (მაგალითად, მოქმედების აღმნიშვნელი), რომლებიც მხოლოდ ერთ ან მეორე სქესს შეიძლება ახასიათებდეს, არ მოიძებნება.

❖ ტიპოლოგიური შეპირისპირებითი ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ქალი და მამაკაცი პერსონაჟები ენის სხვადასხვა ფუნქციას განსხვავებული მიზნით იყენებენ, რაც გამოიხატება მათ მიერ ისეთი ენობრივი ერთეულების განსხვავებულ გამოყენებაში, როგორცაა: ლოკუციის, ილოკუციისა და პერლოკუციის გამომხატველი საშუალებები. მაგალითად, ქალი პერსონაჟები უფრო აქტიურად იყენებენ ილოკუციას დიალოგში, ხოლო - მამაკაცი მოსაუბრეები მეტწილად მიმართავენ თანამოსაუბრის დარწმუნების სხვადასხვა

ხერხს: განკარგულებით, ექსპრესიულ დეკლარაციულ პერლოკუციას, თუმცა, კომუნიკაციური აქტის ეფექტურობას განაპირობებს არა მხოლოდ ექსპრესიული საშუალებების სიუხვე, არამედ მათი კონტექსტუალური გამოყენება სამიზნე ჯგუფთან.

❖ როგორც ცნობილია, მსოფლიო ენები იმყოფებიან მუდმივი ცვალებადობის პროცესში ფონეტიკის, სინტაქსის, ლექსიკის და გენდერული დისკურსის თვალსაზრისით, თუმცა, ყველა ენა ამ ცვლილებას სხვადასხვა ტემპით განიცდის. ჩვენმა დაკვირვებამ ცხადყო, რომ ინგლისურ ენაში ცვალებადობა გამოიხატა ისეთი ფენომენის ჩამოყალიბებით, როგორცაა ენის **ფემინიზაციის ტენდენცია**, როგორც მხატვრულ, ისე სოციალურ დისკურსში. ეს ცვლილებები განსაკუთრებით კარგად გამოჩნდა ქართულისა და ინგლისურის ტიპოლოგიური შედარება-შეპირისპირების დროს. ერთი და იგივე მოვლენა ერთ ენაში შეიძლება იყოს გენდერულად მარკირებული, ხოლო მეორეში - არა. აქედან გამომდინარე, ცვლილებები ენის გამოყენების წესებს შეეხო და საინტერესო იზომორფიზმები და ალომორფიზმები გამოიკვეთა.

❖ შესწავლილი ტექსტებით დადასტურდა თეზისი, რომ ქალ პერსონაჟთა მეტყველება ორიენტირებულია მხარდაჭერასა და თანაგრძნობაზე, კავშირის დამყარებაზე, ხოლო მამაკაცი პერსონაჟებისა - ინფორმაციის მიწოდებაზე, გავლენისა და უპირატესობის მოპოვებაზე. სიღრმისეულმა ანალიზმა მოგვცა გარკვეული განსხვავებები ქართულ და ინგლისურ ენაზე შექმნილ ორიგინალ ნაწარმოებებს შორის, რაც ორი ენის სტრუქტურული განსხვავებულობით აიხსნება.

❖ ქალები ორიენტირებულნი არიან **პროცესზე, პერცეფციასა და იმპლიკაციებზე** და სწორედ ამ მოტივაციაზეა აგებული მათი მეტყველების სტრატეგიები, ხოლო მამაკაცებისთვის უფრო მნიშვნელოვანია **ქმედება, იდეა და ანალიზი**, ანუ „კაცები უფრო მეტად საუბრობენ საკითხებზე, ხოლო ქალები მათ მიმართ დამოკიდებულებაზე“, რაც, ჩვენი დაკვირვების თანახმად, ლოკუციური აქტის გენდერულ მახასიათებლებამდე დაიყვანება.

❖ საყურადღებო განსხვავება გამოიკვეთა ფერთა გამის გამოყენების თვალსაზრისით. მამაკაცი ავტორებიც და კაცი პერსონაჟებიც ბევრად უფრო ნაკლებად იყენებენ ენაში არსებულ ფერის აღმნიშვნელ ლექსიკას და მის მრავალფეროვნებას, ვიდრე ქალი ავტორები,

რომელთა პერსონაჟებს ფერთა გამის შედარებით უხვი გამოყენება ახასიათებს.

ამდენად, გენდერული მეტყველების შესწავლა მეტად საინტერესო და თითქმის ამოუწურავი საკითხი აღმოჩნდა. კვლევის პროცესში დავრწმუნდით, რომ საკითხის სიღრმისეული შესწავლისათვის უმნიშვნელოვანესია სწორად შერჩეული კვლევის მეთოდოლოგია და საანალიზო მასალის მოცულობა. როგორც ცნობილია, გენდერული კვლევები ძირითადად სოციალურ, ფსიქოლინგვისტურ და სოციოლინგვისტურ ჭრილში მიმდინარეობს. ლიტერატურული წყაროების ისეთი ანალიზი, როგორც ჩვენ განვახორციელეთ, ხელს შეუწყობს ლინგვისტური კვლევების გაღრმავებას გენდერლექტივის სფეროში, რაც შედარებით ახალი დარგია და გზას გაგვიხსნის სამომავლოდ უფრო მნიშვნელოვანი კვლევებისთვის გენდერულად მარკირებული რეალიების შედარება-შეპირისპირების თვალსაზრისით.

**სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი დებულებები ასახულია შემდეგ
პუბლიკაციებში:**

1. გრამატიკული და სოციალური სქესის კონტრასტული კვლევა სომერსეტ მოემის „წითურისა“ და ანიტა შრივის „პილოტის ცოლის“ მიხედვით. სამეცნიერო რეფერირებადი (peer reviewed) ჟურნალი „ენა და კულტურა“ N15, 2016, ქუთაისი, გამომცემლობა: „მერიდიანი“ (ISSN 1987-7232 გვ.107-117)
2. პერსონაჟთა ემოციის გამოხატვის ზოგიერთი მახასიათებლისთვის ქართული და ინგლისური მხატვრული ტექსტების მიხედვით. სამეცნიერო რეფერირებადი (peer reviewed) ჟურნალი „ენა და კულტურა“ N16, 2016 ქუთაისი, გამომცემლობა: „მერიდიანი“ (ISSN 1987-7232 გვ.108-121)
3. კოლოკვიალიზმები მხატვრულ დისკურსში ქართული და ინგლისურენოვანი მხატვრული ტექსტების ორიგინალებისა და თარგმანების მიხედვით, IV საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ენა და კულტურა“, შრომები, 2017 ქუთაისი, გამომცემლობა: „მერიდიანი“ (ISSN 1987-7232 გვ.391-394)
4. Non Verbal Emotional Markers in Male and Female Literary Characters' Speech (According to English and Georgian Literary corpus), (ქალ და მამაკაც პერსონაჟთა მეტყველების არავერბალური ემოციური მარკერები ინგლისური და ქართული ლიტერატურული კორპუსის მიხედვით) The works of 2nd International Conference Science and Practice: A New level of Integration Scope Academic House (2016). Sheffield, Yorkshire, UK. (მე-2 საერთაშორისო კონფერენციის შრომები, მეცნიერება და პრაქტიკა აკადემიური სახლი ახალი დონის ინტეგრაცია, 2016 შეფილდი, იორკშირი, გაერთიანებული სამეფო) (ISBN-10:1 -941655-44-0 pgs: 93- 99)

Iakob Gogebashvili Telavi State University

With the right of manuscript

Maya Purstkhvanidze

**Gender Interrelations in Speech Acts of Literary Characters in Georgian
and English**

Dissertation Presented for the Degree (1005)

PhD in Philology

Abstract

Specialty: Typological Linguistics

Telavi
2017

The Dissertation has been carried out at the Department of Georgian Philology and the Department of Foreign Languages and Literature, Faculty of Humanities, Iakob Gogebashvili Telavi State University.

Scientific supervisors:

Manana Garibashvili, Professor
Nunu Geldiashvili, Professor

Reviewers:

Manana Rusieshvili, Professor
Tamila Zviadadze, Associate Professor

The defense of the dissertation will be held on 29 June 2017 at the meeting of the Dissertation Board of the Faculty of Humanities, Iakob Gogebashvili Telavi State University, building _____, room _____.

Address: 1, Kartuli Universiteti str.
Telavi, 2200, Georgia
Tel.: +995 350 27 24 01

The dissertation is available at the scientific library of the Iakob Gogebashvili Telavi State University and on web-site: www.tesau.edu.ge

Scientific Secretary of the Dissertation Board
Doctor of Philological Sciences,
Professor: **Nino Kochloshvili**

General Description of Dissertation

The dissertation presented herein “Gender Interrelations in Speech Acts of Literary Characters” is comprised of Introduction, three Chapters, Conclusions and two annexes. The introduction describes importance of dissertation theses, research goal, objectives, methods of analyses, scientific novelty and its practical-theoretical value.

Typological research of Gender Interrelation in Speech Acts of Literary Characters involves multifaceted study of research objective and making generalized conclusions. It is a complex socio-linguistic, structural and semantic system that triggers huge interest among linguists, lingvoculturologists and genderlect experts.

The importance of research topic is defined by the increased interest towards gender discourse in modern linguistics. We used mainly texts within the corpus of English and Georgian literature that are available in both languages. Based on book sources we managed to classify universals revealed as a result of morpho-phonological, syntactic and semantic study. We analyzed similarities and differences between the gender specific speech acts through comparative-contrastive study.

Anthropologists and dialectologists started studying the differences between male and female speakers as early as 17th century as they observed the lingvocultural aspects of speech acts among different nations. The terminology “women’s and men’s speech” has been derived from the above studies that later on became the bases of genderlect and feministic linguistic theories. The early linguists were interested in finding the phonological, morphological, syntactic and lexical differences that were registered between male and female speakers. The aim of our study is to find similarities and difference in speech acts of male and female literary characters.

The aim of the dissertation is to study linguistic characteristics of characters’ speech based on the gender, their defining factors, together with the forms of emotional expressiveness in speech acts of literary characters from typological view point. In order to achieve main goal we identified following **study objectives**: (1) Classification of vocabulary and phraseology typical to male and female characters by comparing English and Georgian texts and reveal existing differences and similarities between them; (2) Describe correlation between gender markers and gender identification in languages and its agglutination index; (3) Gender glass analyses of speech acts theory and description of illocution, perlocution and locution in terms of male/female speech act characteristics; definition whose (male or female characters) attribute is which communicative type; (4) Look for ways of overcoming challenges in terms of translating gender specific emotional expressiveness.

Scientific Novelty of Dissertation: Georgian language has been surveyed from historical, structural and semantic standpoint, but not from lingvocultural angle moreover, we could not discover any scientific analyses of speech acts by literary characters based on their gender. This dissertation will partially, fill the gap existing in terms of translating gender vocabulary, phraseology, verbal and non-verbal linguistic means and significantly improve translation theories and practice of gender specific emotional expressiveness of English literary texts to Georgian and vice versa. Besides, it will contribute towards developing Georgian lingvoculturology and gender linguistics as scientific disciplines. It is worth noticing, that we have used completely innovative methodology of critical discourse analyses and special computer software TEXTSTAT for analyzing linguistic data, metatexts in order to do accurate quantitative and qualitative data analyses. Besides, we have applied all of the traditional and popular research methodologies for our typological study such as: comparative-contrastive, typological, contextual, descriptive, qualitative and quantitative research methodologies that helped us identify key gender aspects of speech acts outlined metatexts, transcribed records as well as English and Georgian language book sources original versions and their translations.

Theoretical and practical value of the dissertation is defined by the complexity of research process, the results achieved and findings made during the typological study of two languages, targeted linguistic material. Typological generalizations made based on them will enhance the study practice of not only typological linguistics, but also comparative gender studies, gender linguistics, longvoculturology and translation practice. The results of our research will be reflected in further studies based on the finding of this dissertation research.

Structure of the Dissertation: the work forms 205 pages consisting of introduction, three Chapters and conclusions, together with references, book sources, electronic sources, also two Annexes comprised of empirical material based on research:(1) Color schemes in gender discourse (2) Anthroponyms defining men and women in feature fiction.

Dissertation Plot

Gender or social sex is defined in wide psychological and cultural context. Gender is different from grammatical and biological sexes. It reflects the results of the syntheses of behavior, characteristics and attitudes inherited or defined by the society as a norm and consequently reflected in gender linguistic studies. Gender linguistics itself is “based on tradition, nationality and individual’s worldview, that is formed together with his/her mother tongue acquisition, adjusting linguistic concept to those concepts” (Gersamia, & all 2016). Gender plays an important role in the life of a person from the moment of birth when he/she is given strict idea about distinctions between sexes based on their biological roles. This is directly reflected in gender discourse. “these roles are

mainly affected by the distribution of power accepted in patriarchal society that grants to men privileged condition compared to women” (Coats, 1986). This is almost directly reflected in fiction and affects literature more than any other field of arts.

In modern linguistics we have conflicting opinions whether there actually are gender differences between speech acts and styles of literary characters, if yes, what is this difference and whether is it affected by the changes taking place in the language or the society. It is difficult to neutralize gender roles and their markers, although many male authors have tried to describe the world from the eyes of women, tried to apply their vocabulary and linguistic structure to their own works. It is also very interesting to observe the texts written by female authors conveying the thoughts and ideas of male characters and analyze its lexical and semantic specifics. Describing this fact and analyzing peculiarities of such communication based on original texts and their translations is a key point of our research.

In this process our attention was drawn to the study of interrelation of language system, its typological classification and presence of gender markers in any of the two targeted languages. Based on the literary texts we studied gender specific usage of linguistic categories within languages of different types, their phonosemantic, lexical and grammatical systems according to the speech acts of characters, plus analysed isomorphisms and allomorphisms existing between them, tried to establish correlation between the specifics of gender vocabulary and language syntheses, as well as reference between gender markers of genderlect and the agglutination index of a language. Agglutination is present in syntactic as well as analytical languages, only their indexes are different” (გამყრელიძე, & სხვები 2003-Gamkrelidze, et al, 2003). Our research was significantly focused on morphological analyses of linguistic means and establishing the influence of agglutination index on gender marking of characters’ speech, its expressive and emotional specifics, based on the language type of target languages.

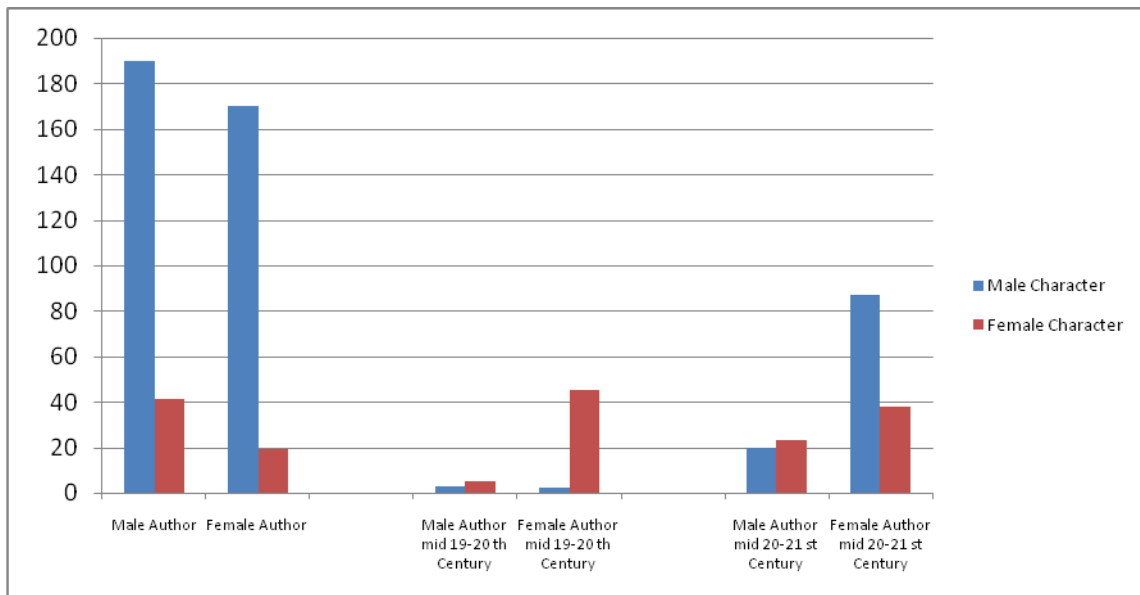
Empirical observation during the research has revealed that male characters are more focused on conveying actions, ideas, are busy analyzing and evaluating events, therefore we often register in their speech following expressions: “I say” „მჯერა“, “I promise” „გპირდები“, “I Believe” „მე ვფიქრობ“, “I am sure” „დარწმუნებული ვარ“, “I assure you” „გარწმუნებ“; while female characters are concentrated more on process, presumptions, prejudices, cause effect relationship and implications, therefore we registered usage of such linguistic means and speech in their conversations that imply hedging (softening statements, involving conflict mitigation strategies): “I would like to” „ვისურვებდი“, “I would say” „მე ასე ვიტყვოდი“, “I think” „მგონი“, “I assume” „დიდი ალბათობით“, “would you” „ხომ არ ...“, “could you”

„ოქნებ“; they are also distinguished with exceptionally frequent usage of prepositions, conjunctions, interjections and clarifying questions so called “Tag Questions”, no matter that the speaker may be 100% sure that her statement is accurate “She has two kids, hasn’t she?” – „მას ორი შვილი ჰყავს, არა“?

Chapter I

Gender Identification of Writing Style of Literary Texts and Their Translations

Chapter I is comprised of two paragraphs: 1.1. Gender specifics of male and female authors’ style and 1.2. The specifics of describing female and male characters and their speech techniques in literary texts of male and female authors. At the beginning of the 20th century various controversial theories were formed with regards to male and female speech style and the existing similarities and differences between them. Linguists and sociolinguists Lakoff (Lakoff, 1975), Spender (Spender, 1975), Tannen (Tannen, 1989) and Susan Hering (Hering, 1996) developed whole linguistics systems based on the gender differences including various theories only by Tannen (Theory of Differences, the androcentric rule of a language, theory of feminization of a language. All of the above scientists, based on cognitive linguistics started discussing the tendency of demonstrating sexism in male speech and communication style. In the discussions about gender language Fisherman’s opinion was widely discussed according to which “gender is not a two sided dimension and modern gender linguistics studies other expressions of gender” (Fisherman, 1978), although our research was taking place only around male-female dichotomy. According to the theories developed at the beginning of the 20th century, the male characters are distinguished with dominance in speech act, they tend to interrupt the other speaker, negation or introducing an opposing idea, while women “are silent” says Tannen (Tannen, 1989) and she explains this fact with her opinion that language has been created by man. The place where the women’s silence is most obvious is fiction itself and the anthologies of English and Georgian literature. Georgian and English literary anthologies included only couple female authors’ names before the beginning of the 20th century, while the number of female characters in literary corpus both English and Georgian, is significantly fewer compared to men. See Diagram (1) **Male and Female Characters with Male and Female authors**

Through our research we verified all the basic hypotheses of Tannen’s theory of differences based on the empirical observation of literary corpus. All the priorities outlined in Tannen’s theory was easily matched with the characteristics of male and female speech tactics and communication strategies and motivations classified in the table below. See. **Tannen Table**

For Female Characters it is Improtant	For Male Characters it is Important
Support	Status
Sympathy	Advice
Feelings/emotions	Infomration
Suggestions	Order
Cmpromise	Conflict
Intimacy	Independence

Empirical observation proved that all the above mentioned expectations are represented in gender discourse reflected in literary corpus with relevant lexico-semantic and structural linguistic units and they are almost directly translated from Georgian to English and visa versa. Research has also revealed that male characters tend to demonstrate Report Talk, while women enjoy - Rapport Talk. Consequently, male characters use PowerfulSpeech Technique and female characters use PowerlessSpeech Technique. In case when the author wants to convey his/her own thoughts in case of both male and female authors we observe usage of powerful speech technique motivated by making the impression on the reader.

At all the stages of the research, quantitative as well as qualitative data proved that the structure of characters' speech is greatly influenced by the contexts, pre-text and presupposition, place of a character in the story, his/her social status and the level of education. In the neutral situation male character tends to dominate in communication act with a female character, uses interruptive speech technique, the same, male characters was registered in an attempt to moderate his communication strategies with a women character of higher social class. This is true for both English and Georgian texts with the only difference between languages: e.g. Georgian language does not generally have unique semantic vocabulary used ONLY by certain social class or speech community, unlike English, where similar linguistic realities are fairly common.

Key linguistic gender allomorphisms are the use of supportive, compromising, empathetic vocabulary by female characters leading to hedging strategies, for this purpose they are using relevant linguistic formulas combined with the means of expressing politeness: **“Please”, “may I kindly ask you?”, “Would you do me a favour?”**, while male character are more frequently using vulgar words, colloquial language, slang and taboo words together with Powerful Speech elements: exclamatory sentence, exclamatory sentence with question marks, vocatives and words expressing confirmation or negation, otherwise confidence in statement: „არა“ “ara” “No”, „კი“ “ki” “Yes”, „არ მსურს“ “ar msurs” “I do not want”, „მსურს“ “msurs” “I wish”, „ვბრძანებ“ “vbrzaneb” “I order”; extra-linguistic vocabulary: corporal words and intonation: “men’s eyes in the room were fastened on her”; - „ოთახში მყოფი მამაკაცები თვალებით ჭამდნენ მას“; “her gloved hands were crossed” – „ხელთათმანიანი ხელები ერთმანეთზე გადაეჭდო“; “handshaking” „ხელის ჩამორთმევა“, “clasping hands” – „ტაშის ცემა“; “wash hands off smth” – „ხელის დაბანა რაიმესგან“, „პასუხისმგებლობის მოხსნა“ etc.

Notwithstanding the differences between male and female speakers' written style there is still certain probability that a talented writer conveys the thoughts and ideas of an opposite sex and maintain the linguistics structure and speech techniques of that sex. This is called a "Genderfic" manner of writing derived from Gender + Terrific that in word by word translationsounds as „გენდერულად დიდებული“ in Georgian.

The discourse analyses, conducted by us was aimed at answering the question whether an author can write from the perspective of other gender accurately. As it was established through thorough analyses of empirical material, there are texts that are written from the perspective of opposite sex and it involves two main challenges: first of all the gender story and experience is different and the author must diligently check the motivations of opposite sex on behalf of who he/she is writing and secondly, it is highly probable that the author makes stylistic and technical linguistic mistakes in the excessive attempt to repeat the

opposite sex's gender specific manner of writing. e.g. male author uses female sentence structure, word order or vocabulary more specific to a woman, and visa versa woman writer uses male techniques: elliptic sentences, interruptions, negations and nominations. The task at hand of a writer is to do it with refined artistic taste and avoid exaggerations.

No matter that gender markers of English language are comparatively stronger than those in Georgian, according to Marlis Helinger's "Gender in Other Languages" (Helinger, 2014), it is still a "genderless language". And still in both, Georgian and English we have prestigious professions that are marked as belonging to male gender e.g. "businessman – businesswoman". While in Georgian we have equivalent dichotomy "ბიზნესმენი და ქალი ბიზნესმენი" "biznesmeni - qali binesmeni", where a separate word denoting a "woman" is combined with word combination meaning business-male-person.

It is worth noticing that generally gender studies male and female linguistic stereotypes. As we know in Georgian languages we do not have grammatically expressed sex, while biological sex is identified through lexical and semantic level: მამაკაცი - დედაკაცი "mamakaci-dedakaci" men woman (Geo); კობი - ოსური kochi-osur husband wife (mengrelian.); კობი - ოხორჯა "kochi okhoja" qmari coli (Lasi); მარე/ღაჟჰმარე - ზურალ "mare/ghazhmare - zural" girl – boy (Svanetian.); it is marked lexically and semantically in Georgian itself (Georgian National Corpus GNC).

Chapter II

Linguistic Peculiarities of Gender Discourse and their Defining Factors

Chapter II consists of three paragraphs out of which the first 2.1 Linguistic Peculiarities of Gender Discourse is comprised of four sub-paragraphs: 2.1.1 Gender Variations Language Functions in Communicative Acts; 2.1.2 Gender vocabulary and phraseology in the titles of Georgian and English texts and their translations; 2.1.3 Phonological and Morphological Peculiarities of Gender Language (influence of agglutination on the speech acts of literary characters in synthetic and analytical languages); and 2.1.4 Some aspects of the structure of a sentence and its punctuation. Second Paragraph 2.2 Discusses in details contributing factors of gender discourse: epoch, character's place in the story, social belonging, and the third paragraph 2.3 describes colloquial language usage by different genders. In order to characterize gender markers of characters' speech completely, besides the semantic aspect of words, we took into consideration their pragmatic aspects and linked those aspects with psychological aspects of verbal behavior of literary characters who represent two different linguistic groups (English and Georgian), that have resulted in

interesting ethnographic and social realities. German philosopher Claus wrote: „Linguistic signs are used by a person with the aim to transfer own ideas to another person, thus these signs represent the means of communication and try to engage the listener in the communication so, that to cause responsive reaction from their side” (Klaus, 1988). In order for this response to be adequate it is important that we study gender aspect of the individual’s speech act, agreement on the rules of their translation, especially under the circumstances when linguists and sociolinguists strongly believe that communication between genders is a resemblance of communication between different cultures due to differing styles and motivations.

Besides gender differences, speech style of characters are influenced by historical factors, tendencies of language development in line with socio-political changes, as well as the epoch of writing a text and its translation period. For instance before mid-eighties of the 20th century, prior to developing strong feministic linguistic theories, the Androcentric rule was dominating in languages (this is especially true to English, which is compared to other European languages has weaker gender markers, but it still has grammatical gender marking, unlike Georgian, where gender is expressed only on a semantic level) e.g. usage of masculine pronoun of III person singular He with neutral meaning, application of “Male Firstness Rule” i.e. man’s name in the first place among titles containing anthroponyms: “Romeo and Juliet”; “Antonio and Cleopatra” etc; male – female titles: “Mr”, “Mrs”, “Miss”, “Mrs. David Copperfield”. This tendency has radically been changed and some of them have completely disappeared from English language: neutral He has been replaced with “He/She” at the end of the 20th century; Titles Mrs/Miss has been replaced with neutral Ms, no more distinguishing between married or unmarried woman. As for the usage of husband’s first name together with his second name preceding the actual name of a married woman, has finally disappear from English. Similar gender-inguistic stereotypes were not typical to Georgian language neither diachronically nor in the synchronic prism of modern Georgian.

As for various Linguistic functions, they are almost similarly expressed in English and Georgian texts and gender aspect of speech acts is directly translated from Georgian to English and visa-versa. The only deferens that we registered was phono-semantic and sometimes lexical level due the differences between language systems. Female and male characters demonstrate the tendency to use different functions of a language differently, that is expressed in differing usage of various language functions such as: locution, ilocution, and perlocution. E.g. female characters are more frequently using prepositions and consequently demonstrate tendency to be more comfortable with ilocutive acts in conversation, while male speakers mainly use different types of perlocution: declarative, expressive perlocutions in order to persuade the listener, although

the effectiveness of speech act is defined not so much strong means of expressiveness, as by the accurate usage in a communicative act. For instance a phrase: „I divorce you, I divorce you, I divorce you“, does only make a sense in a communication act, where the participants belong to one and the same community, own one and the same knowledge and both the speaker and hearer must be married, Muslim couple, which means that both have one and the same perception and understanding of the phrase. Only in this circumstances may there be expected the adequate action i.e. actual divorce.

The speech acts of male characters i.e. linguistic behavior is frequently being considered by an author as “perfect” and “totally accurate”, while some authors successfully manage to draw female character’s speech as negative and make it a subject of strict critique as linguistically insignificant. This can be proved by the fact that female characters’ speech in linguistic corpus analyzed by us involves using negative emotional expressive means compared to male characters’ like: sorrow, regret, tragedy. In Georgian discourse women characters tend to use such words and expressions as „მე ხომ ბედი არა მქონია“ “**me xom bedi ara mqonia**” I have been doomed, „უბედურ ვარკვლავზეა გაჩენილი“ “**ubedur varskvlavzea gahenili**” “was born while the devil played with constellation”, „ვაი, შე უღლეურო“ –“**vai she udgeuro**” “you poor lad”, „ვაი შენს დედას უბედურს“ ” **vai shens dedas ubedrus**” (no equivalent translation), „ბეჩავო, მოგიკვდეს ჩემი თავი“ “**behave mogikvdes chemi tavi**” (no equivalent translation). These and similar phrases were mainly registered in female characters’ speech.

In similar contexts male characters use phrases like: „ვერ გადამიჩრება“ “**ver gadamircheba**” “nothing’s gonna’ protect you from my rage”, „სიცოცხლეს გავუმწარებ“ “**siocxles gavumwareb**” “I will make your life miserable”, „თავბედს აწყევლინებს“ “**tavbeds atskevlinebs**” “he will curse the day he was born”, „ამისთვის პასუხს აგებს“ “**amistvsi pasuxs agebs**” (no direct translation).

We observed the usage of linguistic material by women in neutral context and it turned out that women’s verbal arsenal is far richer, creative and flexible. Sometimes they create their own unique words and phrases that consequently become norm like: „ჩემო თვალისჩინო“ “**chemo tvalis chino**” (apple of my eyes), „ჩემო ბალის კუნწულავ“ “**chemo balis kuntsulav**” (my cherry blossom), „სიყვარულის ნატეხო“ “**sikvarulis natexo**” (piece of love), „ჩემო გულის ვარდო“ “**chemo gulis vardo**” etc. English as well as Georgian languages are rich in such phrases. Unfortunately not all of them are being translated adequately, sine such phrases are specifically born within the language based on its typological system and world outlook of the nation. Based on qualitative research we have found that lexical means of positive

emotion are more frequently used by female characters than by male characters while addressing a listener. This trend is similar for both English and Georgian originals and in 95% of cases they are transferred in the translated text but with variable emotional force.

Chapter III

Semantic Aspects of Gender Discourse in Georgian and English Texts and their Translations

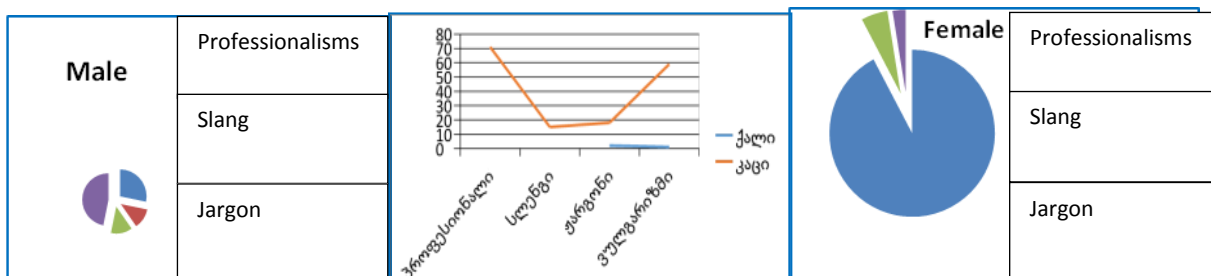
Chapter III consists of four paragraphs 3.1 General Characteristics of Gender Expressiveness; 3.2 Emotional Expressiveness of Female Characters' Speech in Georgian and English Literary Texts and their Translations; 3.3 Emotional Expressiveness of Male Characters' Speech in Georgian and English Literary Texts and their Translations; and 3.4 Semantic Aspects of Gender Speech. In paragraphs 3.2 and 3.3 there are separately revised positive and negative emotional expressiveness, corporal words and non-verbal emotional means. We have distinguished corporal phraseology that are used to convey different emotions by characters of different genders. As the research showed women characters are more frequently using corporal vocabulary and phraseology related to **eyes and hand** and non-verbal linguistic means: **voice pitch, word order, hypercorrect grammar, verbosity and excessive use of adjectives**. While male characters mainly use corporal phraseology related to **parts of the body of a woman, elliptical sentences (unfinished idea), interruptions and slang, threatening, influencing and negation**. They are also using **nomination and pronouns**, also "The" definite article and indicative pronoun "This"/"That" in English, that is not reflected in Georgian.

Structure of Male Charaters' Speech	Structure of Female Character's Speech
Initiating more verbal an non verbal communication compared to women	Supporting the communication with questions instead of initaition
Bringing new tiopics ot the conversation	Supporting the istener and answering questions
Interuptions an Eliptic Sentences	More positive sense to the onversation
Ignoring others opinions, giving direct idea	More emotional action rather than describing objective reality
More dogmatism and reservation	Less dogmatism and Openness
Exeessive use of slang,	More balanced usage of

jargon, swearing, curse	colloquialisms more professional slang less jargon or curse
Parataxic structure of a sentence (English)	Hipotaxic structure of a sentence in Georgian Parataxic in English

Similar classification and detailed analyses of gender discourse has laid ground for developing special computer software that can identify the writer's sex for English texts. It will be interesting to see Georgian linguistics developing in the direction when it becomes possible to elaborate similar computer program for Georgian texts. In our research we focused on the key findings that helped us determine how much does the structure of gender discourse change over time, how close does the everyday language get to formal language, how does the colloquial language penetrate into literary texts through characters' speech, what are the differences of their usage in male and female characters' discourse and how similar are these tendencies in modern English and Georgian texts.

We have also observed the expressiveness implied in colloquialisms for which we used TEXTSTAT, where we placed the Corpus of modern Georgian literature comprised of the stories written by Georgian, British and American Authors: Dato Turasvhili, Rezo Cheishvili, Anita Shrieve, James Fray and contrasted their translations. We tried to classify gender specific usage of linguistic means (semantic, morphological, syntactic) correlating their emotional expressiveness to each other and developed respective diagrams. One important trend that was identified based on textual analyses of English and Georgian literature, is the increased usage of slang and vulgarisms, and their direct translation unlike the books translated earlier. **See the Diagrams Colloquialisms in Male and Female Characters' Speech.**

Summery

The contrastive research of gender interrelation of speech acts among literary characters (according to the literary corpus of Georgian and English languages) and establishing typological reference between them, has led to the following conclusions:

❖ In literary corpus, female characters are less represented than males. Female characters are mentioned two times less by their personal names (anthroponyms) than male characters, and this figure varies by the author's gender and genres. According to the general tendencies, female characters are more frequently registered in the works of female authors, than with male authors.

❖ The peculiarities of the speech acts are determined by multiple factors, other than the gender, these are: epoch, authors' preference/literary taste, demands of the literary genre, language structure (synthesis, analysis, and agglutination), style of a translator and the epoch of translation. As a result of pragmatic analysis of the text, there were revealed cases, when the context influences (alters) the meaning of the word in gender discourse.

❖ In the prism of semantic expressiveness, female characters apply more prepositions, interjections and pronouns in their speech, than male characters; while male characters exceed in frequent usage of slang and colloquial language to describe negative emotions.

❖ Differences in expression of positive and negative emotions were revealed in the speech acts of female and male characters. Females mainly use linguistic means describing the sorrow, grievance and tragedy, while males refer more to the corporal vocabulary describing women's body parts, especially during homogenous communication.

❖ From Morpho-syntactic stand point main **isomorphisms and allomorphisms revealed in the corpus of English literature** were structural differences between male and female speech styles like: more frequent usage of hypercorrect grammar and grammar rules by female characters, rather than among those used by male characters. Georgian texts are not characterised by similar gender marking of syntaxes, as long as Georgian verb-predicate and sentence structure in comparison with English structures is more strictly defined and fixed even the slightest change of it can cause change of the meaning.

❖ In Georgian texts, female characters compared to male characters more frequently use hypotactic structures, while this is different in English texts: women use more simplified grammatical structures than men. Modern English shows the tendency of simplification of sentences and preference of paratactic structures, which is explained by the development of business language in

modern English. In Georgian gender discourse such universal changes are subject of further development of language.

❖ As a result of observation of the analysis of languages related to Georgian language: Mengrelian and Svanetian, was revealed the influence of agglutination index on gender marking of speech acts of literary characters. This is proved by the presence of gender specific lexical units: gender marked verbs (characteristic only for men or women) and nominative verbs or gerundive. English as an analytical language, where the agglutination index is lower than in Georgian language lexical means of expressiveness or action words, specific to one or the other gender is not registered.

❖ Typological contrastive analysis shows that female and male characters use the different language functions in differently with differing motivations, which is expressed by differing usage of such linguistic means as: locution, illocution and perlocution. E.g. female characters more frequently use illocution in the dialogs, while males prefer to interlocutors: claims, expressive declarative perlocution for persuading the listener, but still the effectiveness of speech acts is defined not only by means of expressiveness, but their contextual usage with target group.

❖ World languages are going through permanent changes concerning phonetic, syntactic, lexical and gender discourse alterations, though different languages experience these changes with different speed and style. Through our research we identified the existence of a phenomenon named by American linguists as the **Tendency of language Feminization** that is characteristic to both fiction and social discourse. These changes were vividly exposed during the typological comparison-controversy of Georgian and English languages. The same linguistic structures can have gender marker in one languages, while another languages is free of such markers. Consequently, the changes taking place in a language affected the usage of language by different genders and interesting **isomorphisms and alomorphisms** were revealed.

❖ The book sources used for our research revealed that female characters' speech is focused on support and compassion, as well as establishing rapport, while male characters' speech is more inclined to reporting the information, sharing actual data, influencing the listener and taking certain advantage. Detailed analysis resulted in revealing significant differences between the original works written in English and in Georgian languages, that can be explained by the structural difference between the two languages.

❖ Female characters are focused on **process, perception and implications**, and their conversational strategies are grounded on these motivations, while, for male characters more important is **action, ideas and analysis**, i.e. "men speak more about issues, while women speak about attitudes" (Tannen, 1993), which according to our observation leads to the gender marking of locution act of communication process.

❖ Important findings were made in terms of gender specific usage of colour spectrum in both languages; male authors and male characters use less words or lexical units related or describing colour compared to female characters and female authors.

Thus we can conclude that the study of gender specific speech acts is pretty interesting and almost non-exhaustive subject. During the research we came to the conclusion, that for in-depth study of the issue, most important is accurate selection of research material and research methodology. As a matter of fact, majority of gender research takes place from the perspective of sociolinguistics, psycholinguistics or sociology. Through the type of research we have conducted, we have tried to concentrate on pure linguistic aspect of literary corpus that will enhance and strengthen linguistic research in the deeper study of genderlectics, that is a relatively new branch of linguistics and long term perspective will prepare the ground for significant research comparative-contrastive study of gender specific use of language.

Principal issues of the dissertation thesis are depicted in the following publications:

1. Contrastive Study of Grammatical and Social Gender according to Somerset Maugham's "Red" and Anita Shreve's "Pilot's Wife". Scientific peer-reviewed journal "Language and Culture" N15, 2016, Kutaisi "Meridiani" (ISSN 1987-7232 pgs.107-117)
2. Aspects of Emotional Expressiveness of Characters According to Georgian and English Literary Corpus. Scientific peer reviewed journal "Language and Culture" N16, 2016 Kutaisi, "Meridiani" (ISSN 1987-7232 pgs.108-121)
3. Colloquialisms in Literary Discourse according to Georgian and English Texts and Their Translations, The works of IV International Scientific Conference Language and Culture, 2017 ქუთაისი, "Meridiani" (ISSN 1987-7232 pgs.391-394)
4. Non Verbal Emotional Markers in Male and Female Literary Characters' Speech (According to English and Georgian Literary corpus), The works of 2nd International Conference Science and Practice: A New level of Integration Scope Academic House (2016). Sheffield, Yorkshire, UK.(ISBN-10:1 -941655-44-0 pgs: 93- 99).